

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИСЛІВНИКІВ У ГОВІРЦІ
с. БАНЯ-БЕРЕЗІВ КОСІВСЬКОГО РАЙОНУ,
ЩО НА ІВАНО-ФРАНКІВЩИНІ**

Оксана ВІНТОНЯК

кандидат філологічних наук, викладач

КВНЗ «Коломийський педагогічний коледж

Івано-Франківської обласної ради» (Україна, Івано-Франківськ).

E-mail: oksana.zv@ukr.net

ORCID ID: 0000-0003-0040-3582

Стаття присвячена аналізу прислівника як самостійної незмінної частини мови у говірці гуцульсько-покутського порубіжжя. На лексичному матеріалі здійснено спостереження за функціонуванням прислівника, розкрито особливості творення здебільшого на базі інших частин мови, частково охарактеризовано семантико-словотвірну структуру. Як засвідчив аналіз конкретного матеріалу, говірка зазнає впливу літературної мови, однак зберігає архаїчні риси лексико-граматичних груп слів, зокрема прислівника. Спостереження над окремими явищами вживання адвербіативів у говірці села Баня-Березів вказують на те, що більшість прислівникових утворень тісно пов'язана з історією становлення прислівника як частини мови. Значна кількість лексем є продовженням форм давньоукраїнської мови та характеризуються низкою словотвірних варіантів. Водночас відзначаємо окремі прислівникові запозичення.

Визначено, що найархаїчнішою групою прислівників є відіменникові прислівники. У розмові носіїв говірки с. Баня-Березів часто зустрічаються первісні відіменникові прислівники із афіксом -де. Говірка насичена суфіксальною будовою прислівників, які вказують на напрям руху, при цьому становлять продовження давніх форм суфікса у прислівниках досліджуваного діалекту. У нашій розвідці проаналізовано прислівники часу, спостережено афіксацію прислівників і займенникових основ. Окрему групу предмета дослідження становлять прислівники способу, які внаслідок препозитивної і постпозитивної суфіксації на -о засвідчують комунікативне сполучення з давньоукраїнською мовою.

Доведено, що більшість прислівників говірки с. Баня-Березів є похідними, оскільки є результатом словотвірної еволюції адвербіативів слов'янських мов, зокрема наведено взаємозв'язок творення прислівників на -е досліджуваної говірки з прикладами південно-західних діалектів. Водночас вирізняємо нові форми прислівників на -е. Стаття відображає застосування давального відмінка прикметників з прийменником по, форми іменників давального, місцевого та знахідного відмінків у адвербіативному формуванні досліджуваної говірки.

***Ключові слова:** південно-західний діалект, гуцульсько-покутське порубіжжя, говірка, прислівник.*

Обґрунтування й формулювання проблеми дослідження. Комплексне дослідження окремих говірок як репрезентантів певного говору є важливим завданням сучасної української діалектології. Опис говірки одного села створює основу для ґрунтового вивчення діалектної групи,

уможливило з'ясування взаємозв'язку з іншими говірками та літературною мовою. Об'єктом пропонованої розвідки є говірка с. Баня-Березів, що характеризується низкою морфологічних діалектних ознак гуцульсько-покутського діалектного порубіжжя. Актуальність теми даного дослідження визначається недостатнім описом частин мови у таких говірках та мотивує до глибшого й повнішого висвітлення. Нашу увагу привернуло функціонування прислівників у говірці, їхні спільні й відмінні риси з літературною мовою.

Мета статті. У цій статті ставимо за мету проаналізувати функціонування прислівників, особливості їх словотвору у говірці села Баня-Березів Косівського району Івано-Франківської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прислівникову систему різних періодів розвитку мови характеризували, зокрема, С. Бевзенко, О. Безпояско, М. Вербовий, І. Вихованець, К. Городенська, Л. Гумецька, І. Даценко, В. Німчук, В. Русанівський, Т. Довга та ін. Функціонування прислівників також у різних говорах стали предметом дослідження І. Джочки, Г. Гримашевич, Ю. Громика, П. Лизанця, Т. Назарової, В. Німчука, І. Пагірі, Н. Прилипко та ін..

Прислівникова система української мови, яка формувалась упродовж історії її розвитку, постала на основі іменних частин мови, тому виділяють відіменникові, відприкметникові, відзайменникові та відчислівникові адвербіативи [6].

У досліджуваній говірці, як і в сучасній українській мові, найархаїчнішою групою прислівників є відзайменникові прислівники. Ознаки архаїчності полягають у займенникових основах та суфіксах, що на основі їх утворювалися первинні прислівники як невідмінювані давні імена-займенники [10, 42]. У вимові представників говірки спостережено часте вживання первісних відзайменникових прислівників із афіксом *-де*: *н'і'де*, *'онди*^е, *'озди*^е, *'генди*^е, *'гезди*^е, *ди*^ес' - *'инди*^е. Базою для утворення цих похідних прислівників, як і в сучасній українській, послужив прислівник *де* [9, 11].

Прислівник *ніде*, відповідником якого є прислівник *ніде* в сучасній літературній мові, є продовженням давньої форми *никъде*, утвореної внаслідок злиття прислівника *къде* і частки *ні* (*къде*>*кде*>*где*>*де*). Як бачимо, у говірці вживається проривний *г* у прислівнику *ніде*, і це явище зберігає риси давньоукраїнської мови [1, 374]: *н'і'де ни^{е1}мају спо¹коју; ни^е јди н'і'де; н'і'де так ни^{е1}добре^н, јаг¹дома*.

Активно вживається у говірці прислівник *онди*^е із давнього *онъде* і має значення *там*: *зби^{е1}рајс'і ш'витко, бо 'онди^е ўже д'і'ч'е^нта при^еју¹ли*.

Прислівники *'озди*^е, *'гезди*^е є, очевидно, продовженням давньоукраїнського прислівника *сьде* і мають значення місця дії 'тут': *'озди^е на з'нимц'і мо'јі тато; ади 'гезди^е пос'тави^ели^е-сте^н в'ідро*.

У прислівниках *озди*^{е1}*о*, *онди*^{е1}*о* сегмент *-о*, використовуваний для вираження точнішої вказівки в досліджуваній говірці, вживається у функції прислівників *ось тут* і *ось там*, рідше – як вказівна частка *ось*: *тво'јі ока'л'ари^е озди^{е1}о; онди^{е1} ојго 'хата*.

Новотворами є прислівники ¹онди^ечк'і і ¹озди^ечк'і, що виникли із онди^е, озди^е шляхом додавання суфіксів суб'єктивної оцінки **-ечк-:** ¹онди^ечк'і їх то¹вар на¹сес'і; ¹озди^ечк'і фус'тина на по¹б'ішні^еци^е.

Спостерігаємо вживання прислівник *тут*, що вказує на місце дії: ¹тут-исмо с'і посхо¹дили^е, *тут со¹б'і по¹буд'мо*. Прислівник *ту* – це старовинна форма давального відмінка однини від займенника *ть*, яка пізніше ускладнилася афіксом *ть*, *то* [1, 376]. У говірці, крім *тут*, вживаються такі похідні прислівники з формально демінутивними суфіксами *-ка*, *-ечка* (діалектне *-і^ечк'і*), *-енька* (діалектне *и^ен'к'а*, *и^ен'к'і*), як *тутка*, *тутка¹во*, *туті^ечк'і*, *туті^ен'к'і*, *туті^ен'к'а*, *у^отут^о*: *а надво¹р'і п¹л'утка-п¹л'утка*, *а нам¹ добре¹тутка*; *пос¹та¹ў тутка¹во та¹й нај со¹б'і сто¹їт*.

Із давнім суфіксом *-амо* (*-амъ*) у говірці поширені прислівники *там*, *тамо*, які вказують на напрям руху, вони є послідовним продовженням давньоукраїнських рис: *там¹ добре¹*, *де нас ни^{е1}ма*; *уз¹ми со¹б'і та¹мо сми^{е1}тани^е*. Похідними від *там*, *та¹мо* виступають прислівники *о¹там*, *ота¹мо*: *о¹там со¹б'і стан¹мо*, *аби ни^е видно¹ було*; *ота¹мо*, *ко¹лис' мо¹ї баба рос¹казували^е*, *бунк'іри^е були^е*.

Продовженням давніх прислівників із суфіксом *-уду*, *-удъ*, *-уды*, *-уда* є такі, як *ку¹ди*, *ку¹да*, *ту¹ди*, *ту¹да*, *с'у¹ди*, *с'у¹да*, *у¹с'уди*, *у¹с'уда*: *ку¹ди ја пох¹дила*, *та ту¹ди во¹да јде*; *ој*, *д'і¹чино*, *ку¹да јдеш*, *пока¹жи ми^е шо ни^{е1}сеш*; *по¹в'іј*, *в'ітре¹*, *с'уди^е-ту¹ди^е*, *роз¹в'іј фар¹тух ме¹жи л'уди^е*; *ту¹да ни^е јди*, *бо там г¹либоко*; *у¹с'уди^е јдут дош¹ч'і*.

У говірці поширені паралельні форми похідних прислівників *н'ікуди^е* і *н'ікуда*: *уну¹чи бис н'ікуда ни^е јила*; *ми ўже н'ікуди^е ни^е јдемо*.

Як залишки основ нечленних займенників чоловічого роду *къ*, *тъ*, *съ* у формі знахідного відмінка множини [2, 457] представлені у говірці прислівники *в'ітк'і*, *в'іц:у^е*, *в'іт:у^е*: *п'ішла-бим т'і в'ізи^ерати^е*, *та ни^е знају в'ітк'і*; *т¹реба з'іб¹рати^е в'іц:у^е п¹л'існ'іўку* (з *огірків*); *то ти^ека хата*, *шо ја би в'іт:у^е моло¹ко ни^{е1}їла*.

Спостерігаємо у говірці прислівники часу. Прислівник *тог¹ди*, якому в літературній мові відповідає форма *тоді*, є продовженням давньоукраїнської форми із суфіксом *гды*(*тогда*): *Бан¹к'у^е тог¹ди с'і п'ідо¹мили^е*, *як к'іл'іми^е јили*. Похідним є прислівник *в'іт:ог¹ди*, утворений додаванням префікса *в'ід-* до прислівника *тогда*: *ми с Царини¹ноу¹ ни^е г¹н'івајімос'ів'іт:ог¹ди*, *як ја Ан¹:і в'іс'іл'у^е ро¹била*.

Активно вживається у говірці прислівник *ўногоди^е* із значенням *'недавно'*: *јкос'ўногоди^ехо¹дили^е сло¹б'іц'к'і за ху¹добоў*.

У сучасній українській мові значна кількість прислівників утворилася додаванням прийменників-префіксів до первісних відзайменникових прислівників або займенникових основ [1, 380; 10, 43]. Таку афіксацію спостережено і в досліджуваній говірці: *зак'іј*, *до¹ти^еј*, *по¹ти^еј*: *до¹ти^еј була¹ дужа*, *то ўс'і л'убили^е*; *зак'іј-смо при^еји¹ли*, *то ўже сонце¹ заји¹ло*; *по¹ти^еј мар¹јину пооп¹хожу*, *то с'і з¹мучу*; *по¹ти^еј моло¹диј*, *то с'і ни^е дума¹є за с¹тар'іс'т'*.

Часто вживаним є прислівник *ко¹ли*, а також похідні від нього *в'ітко¹ли*, *коли-ни^{е1}бут'*, *ко¹лис'*, *дис'-ко¹лис'*: *т¹реба буде¹ п'іти до ко-вал'у^е*, *ко¹ли буде¹ дошч*; *в'ітко¹ли по¹лагоди¹ў ти^{е1}редну к'ічку*, *то*

споручн'иши'ї в'іс стаў; ко'би фа'сол'і при'вести^е, а ја ўжсе коли-ни'бу'т' по'лушчу; дис'-ко'лис' ја ј на Слободу јду на ау'тобус; зда'јес'і, шо ко'лис' 'було ве'си'л'ішче", а то буў моло'диј.

Прислівники способу *як, так, 'тако, с'ак, 'с'ако*, які успадковані сучасною українською літературною мовою із давньоукраїнської, існують і в говірці: *ја з'нају, як в'иши'вати^е*.

Похідними від прислівника *так* у обстежуваній говірці виступають *о'так, о'тако, в'ітак* (який має значення часу): *ўна 'добре" ў'м'іји рос-ка'зати^е: це о'так, це о'тако, а 'д'іти^е а'ди јк'і; в'ітак зап'ремо двер'і*.

Продовженням давньої форми є прислівник *ус'іко* із *вско*. Вживається також і похідна форма *ус'і'яко* (літ.всіляко): *ус'іко 'було у жи'т'у, 'али^е н'іцни^е нар'і'кају, так 'Бог даў; нај 'буде" ўс'і'яко, би ни^е 'було од'нако*.

Поширене вживання і прислівника *ј'накше"*, який є новотвором від архаїчного прислівника *інак*, що виник внаслідок сполучення суфікса вищого ступеня *-ьш*: *инакше* [1, 378]: *ми'н'і с'і 'види'т, шо то ј'накше" 'мало 'бути^е*.

Наявність препозитивної і постпозитивної суфіксації на **-о** у прислівниках типу *о'ту'то, о'та'мо, о'та'ко*, що є архаїчним явищем первинних прислівників, засвідчують про залишки рис давньої української мови, які не збереглися у літературній мові. Такі факти виявляють міцний, традиційний зв'язок з давньоболгарськими *онако (так), онамо (там), онолико (скільки)*, з давньоруськими *яко, тако, како* [2, 42].

У говірці, як і в літературній мові, більшість прислівників є похідними. Процес адвербіалізації активно відбувався і відбувається в слов'янських мовах протягом всієї їх історії. Цим і пояснюється наявність у них великої кількості прислівників, що утворилися від різних частин мови [1, 380].

Найбільше прислівників у досліджуваній говірці на **-о**, що з'явилися внаслідок переходу якісних та відносних прикметників, зокрема, *б'лис'ко, ве'лико'вато, ди'леко, г'лу'боко, гоно'рово, 'ж'е'наво, за'в'ізно, задурно, за'пусто, ка'парно, 'к'і'шко, лас'каво, 'лихо, 'л'ітно, 'л'узно, 'мало, мар'кот-но, м'н'і'ко, 'остро, 'прикро, 'путно, 'п'ізно, розу'л'ітно, спо'к'іжно, сту-ди'но, т'вердо, 'тепло, 'тихо, ше'ли'ми'хо'вато, шка'редно, штр'а'мац'ко: 'сумно ми'н'і на се'р'ден'ку, та 'сумно, та 'сумно, в'і'дај же" ја, мо-ло'ден'ка, су'мую за'дурно*.

У досліджуваній говірці, як і в південно-західних діалектах, збереглося ще досить широко творення прислівників на **-е** [1, 382]: *'нагле", 'ду'же", шк'і'д'ливе", наў'мисне", 'добре", 'в'ірне", 'марне", доко'нечне"*. Маємо також нові форми прислівників на **-е**, що утворилися від форм вищого ступеня прикметників: *'нишче", 'вишче", 'к'і'шче", ш'вич:е", 'доўше", 'г'ірше", ко'роч:е", 'л'і'ше", ти'н'л'ішче", студи'н'ішче, фај'н'ішче, 'конче": 'л'і'ше" 'було, м'іј ми'лен'к'і'ї, як ми с'і ни' з'нали^е, та 'л'і'ше", та 'л'і'ше", бо бо'л'іла голо'вон'ка, ти'пер' бо'лит 'г'і'рше"*.

Зафіксований у говірці прислівник вищого ступеня *'борше"*, який є похідним від *борзо* [8, 77]: *би'рис'і 'борзо до ро'боти^е; јди 'борзо до с'тајн'і, бо ко'рова 'мајі с'і ўполо'жити^е*.

Засвідчено у говірці прислівникові утворення від відмінкових форм прикметників та прийменників, найчастіше від родового: з'р'ітка, з'л'іва, сп'рава, до'п'ізна, 'з:амо'ло'ду; зди'лека, зб'лис'ка, 'обр'ітка, ш'ч'е'ста, 'доста, утворений від *do syta* [10, 103].

Від давального відмінка прикметників з прийменником *по* збереглися форми жіночого роду, які відсутні в літературній мові: по-'пол'с'к'і, по-'рус'к'і, по-'бан'ц'к'і; м'і'п'ред'іт'у'м'і'ю'гово'рити'е по-'пол'с'к'і.

Форми іменників давального, місцевого та знахідного відмінків активно функціонують у говірці як прислівники, залишки яких зберігаються в сучасній мові лише в окремих утвореннях [1, 383]: гор'і, дол'і, дом'і, зм'і, л'іт'і, 'нин'і, 'дал'і, 'рано, 'капку, ка'п'ін'ку, 'капочку, к'р'ішку: о'р'одино, роди'нон'ко, ни'е'ц'у'ра'с'і'мени'е, чи'ј'деш'гор'і, чи'ј'деш'дол'і, пови'р'та'ј'до'мени'е; ко'рова'да'је'к'р'і'шку'моло'ка, бо'то'пер'в'і'стка; як'к'р'і'шку'по'д'уж'і'ју, то'п'ри'ј'ду'ти'е'бе'в'і'д'в'і'дати'е.

Велика кількість прислівників утворена від родового відмінка з прийменниковим компонентом або без нього: бе'р'бе'ничк'і'скоц'юр'бле'но', 'дома, 'дуба, зна'д'в'і'рку, сп'і'т'с'п'оду, згори, здо'лини'е, з'боку, з'і'с'п'оду, з'дос'в'і'та, з'дос'v'і'тка, з'маху, с'ночи'е, за'у'ч'і'су, уваси'є'ни, з'і'п'ра'ї'ди'е, до'о'чи'ј, у'о'чи, до'пн'і'е, до'т'ла.

Продовженням форм називного та знахідного відмінків іменників є прислівники: вер'х, шко'да, ж'е'л', б'і'да, кра'ј, 'купа, 'сором, ч'е'с, по'ра, га'разд, 'вол'і: о'ј'де'га'разд, о'ј'де'га'разд, а'ї'мат'інк'і'га'разд, ї'а'ти'є'кого'га'разд'дочку'ни'е'зaz'на'ју'z'арас; 'сором'було, 'сором'було'ни'е'ми'є'н'і'са'мому, а'ше'z'і'ри'ши'ј'сором'буде'то'вар'и'шу'мому; ј'о'му'у'суд'і'є'вол'і.

Спостережено також прислівники, утворені від форм із прийменником: 'нар'ік, над'в'і'р, на'зад, нас'м'іх, на'у'рас, у'рас, на'по'п'є'ри'є'к'і'є, по'вер'х'і, над'веч'і'р, у'пен', у'веч'і'р, нас'п'ід, по'за'очи'є, на'пос'л'ідок, на'у'к'рух, на'у'к'руги, на'ж'ерт: 'нар'ік'в'і'с'і'л'ни'є'буде', бо'п'є'ри'є'ст'упни'є'ј'р'ік; то'зним'к'і'є'там'ли'ш'є'ли'є'то'ти, шо'на'у'рас'ї'хали'є'за'гра'ниц'ю.

Прислівники б'і'гом, ве'р'х'ом, 'разом, 'боком, бос'а'ком, боч'ком, гол'а'ком, 'жу'ж'мом, 'л'он'том, 'м'і'гом, 'махом, нах'ра'пом, 'по'пасом, 'пота'ј'ком, с'п'і'т'скоком, с'тат'ком, с'тор'цом у говірці утворені від форми орудного відмінка за допомогою прийменників та без них: 'ї'ха'ї'ве'р'х'ом'на'ко'ни; на'за'баву'с'п'і'т'скоком'п'ри'ј'ду; форми місцевого відмінка з прийменниками становлять незначну кількість: нас'п'од'і, у'куп'і, у'ну'чи, над'во'р'і, по'пу'лудн'у, пове'ч'і'рку.

У обстежуваній говірці спостережено прислівники га'л'оп, га'л'опом, га'л'опами'є, які мають однакове значення 'швидко' і утворені шляхом адвербіалізації відмінкових форм іменника: га'л'опом'б'і'жи'ї'гу'ру'до'ба'би'є; як'уз'д'р'і'ли'є'-смо'пса, га'л'оп'на'да'шок'в'і'скочи'є'ли'є.

Незначна кількість прислівників виникла шляхом поєднання числівника з прийменником: над'во'ї, на'т'ро'ї, на'чет'ве'ро, на'п'ї'те'ро; уд'во'ї, ут'ро'ї, у'чет'ве'ро, у'п'ї'те'ро; сп'є'р'і'шу. Хоч прислівник сп'ї'р'і'шу утворений, можливо, від родового відмінка нечленної форми з прийменником [1, 384].

Прислівниками, що утворилися від числівників, є у говірці ти'є'пер', ти'є'пер'во (від давньоукраїнського *то първо* [1, 384]) та похідні до'ти'є'пер',

в'іт:у^епер': ти^епер' мушу з д'іт'ми си^ед'іти^е; Дмитро Са^емак ти^епер'во лиши п'ішоу; в'іт:у^епер' ни^ехочу јго вид'іти^е.

Серед прислівників говірки розрізняємо такі, що виникли від дієслів: *л'ізма, на'помацк'і, 'нази'рц'і, на'ук'ірк'і, на'опашк'і, на'узај'ми^е, на'упра'ц'і, 'потај: як і'ти 'чери^ес Л'ізник'і на'упра'ц'і, то т'рох'і б'лишче^а до Л'учок.*

Спостережено у говірці незначну кількість складних прислівників, утворених шляхом складання синонімічних слів, основ та коренів повнозначних слів та шляхом редуплікації: *гет-чисто, с'ак-так, от-от, ди^ес'-ко'лис', само'тушк'і, си^ело'м'іц', гоп'іли'ц', дол'і'їли'ц', гол'і'руч, гол'об'іс'к'і, за'пусто-дурно, то'г'ід', не'ри'т:о'г'ід', се'гороку, сун'го'лоу, јб'і'руч: ни^едобре^а с'пати^егоп'іли'ц', тај ни^едобре^а дол'і'їли'ц'.*

Незважаючи на певну закритість прислівника як частини мови, у досліджуваній говірці маємо ряд запозичень: *фист, 'фајно, 'ферти^ек, аку'рат, 'моцно, 'тата, пу'терно, в'іц'і'горно.*

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, спостереження над окремими явищами вживання прислівників у говірці села Бая-Березів вказують на те, що значна частина прислівникових утворень тісно пов'язана з історією становлення прислівника як частини мови. Слід відзначити, мовлення носіїв говірки є багатим на вживання прислівників, в тому числі тих, які літературній мові не відомі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бевзенко С. П. Історична морфологія української мови Ужгород, 1960. 415 с.
2. Білолідід І. К. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Київ, 1969. 438 с.
3. Громик Ю. В. Прислівники відзайменникового походження у західнополіських говірках української мови : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 1997. 21 с.
4. Джочка І. Прислівники у гуцульських говірках: семантико-словотвірний аспект. *Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія.* 2010. С. 118–123.
5. Жовтобрюх М. А. Проблеми взаємодії української літературної мови і територіальних діалектів. *Мовознавство.* 1973. №1. С. 3–15.
6. Німчук В. В. Словотвір прислівників прикметникового походження в закарпатських говірках. Територіальні діалекти і власні назви. Київ, 1965. С. 69–79.
7. Павлюк М., Робчук І. Українські говори Румунії. Діалектні тексти. Едмонтон ; Львів ; Нью-Йорк ; Торонто, 2003. 800 с.
8. Пура Я. О. Говори Західної Дрогобиччини. Ч. 1. Львів, 1958. 87 с.
9. Самійленко С. П. Нариси з історичної морфології української мови. Ч. II. Київ, 1970. 190 с.
10. Чапля І. К. Прислівник в українській мові. Харків, 1960. 124 с.

REFERENCES

1. Bevzenko, S. P. (1960). Historical morphology of the Ukrainian language Uzhgorod [in Ukrainian].
2. Bilolid, I. K. (1969). Modern Ukrainian Literary Language. Morphology. Kiev. [in Ukrainian].

3. Gromyk, Y. V. (1997). Adverbs of the pronoun origin in Western Polish dialects of the Ukrainian language: abstract. diss. ... Cand. philol. Sciences: 10.02.01. Kiev. 21 p. [in Ukrainian].
4. Jocka, I. (2010). Adverbs in Hutsul Proverbs: The Semantic-Word Formation Aspect. Bulletin of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Philology. 2010. pp. 118–123. [in Ukrainian].
5. Zavtobryukh, M. A. (1973). Problems of interaction of Ukrainian literary language and territorial dialects. Linguistics. №1. P.3–15. [in Ukrainian].
6. Nimchuk, V. V. (1965). Dictionary of adverbial adjectives in Transcarpathian dialects. Territorial dialects and proper names. Kiev, pp. 69–79. [in Ukrainian].
7. Pavlyuk, M., Robchuk, I. (2003). Ukrainian speeches of Romania. Dialectic texts. Edmonton. Lviv. New York. Toronto. [in American].
8. Pura, Y. A. (1958). Speeches of Western Drohobychyna. Part 1. Lviv. [in Ukrainian].
9. Samylenko, S. P. (1970). Essays on the historical morphology of the Ukrainian language. Part II. Kiev. [in Ukrainian].
10. Chaplain, I. K. (1960). Adverb in Ukrainian. Kharkov. [in Ukrainian].

AN ADVERB FUNCTIONING IN THE IDIOM OF THE VILLAGE BANIA-BEREZIV OF KOSIV DISTRICT OF IVANO-FRANKIVSK REGION

Oksana VINTONIAK

Candidate of Philological Sciences (Ph. D.)

CHEE «Kolomyia Pedagogical College» ((Ukraine, Ivano-Frankivsk).

E-mail: oksana.zv@ukr.net

ORCID ID: 0000-0003-0040-3582

The article is devoted to analyzing adverb as a self-depended permanent part of the language in the idiom at the border of the Hutsul-Pokuttia region. The observing an adverb functioning based on the lexical materialis made, the features of the creation mostly based on other parts of the language are revealed, the semantic-word-forming structure is partly characterized. According to the analysis of the specific material, the dialect of the village Bania-Bereziv is affected of the literary language, however the speech saves archaic features of the lexicon-grammatical groups of words and in particular an adverb. The observing separate facts of the use of adverbs in the idiom of the village Bania-Bereziv is pointing that the main of the adverbial formations closely associated with history of development of an adverb as a part of Ukrainian language. A large number of tokens is continuation of forms of the ancient Ukrainian language it is characterized a series of word-formation variants. At the same time the individual adverb borrowings are noted.

It is determined that the most archaic group of adverbs is adverbs which formed from nouns. In the Bania-Bereziv speech it is often appear initially adverbs formed from nouns with an affix -де. The dialect is full of suffix structure of adverbs which point the direction of travel and they are continuation of the ancient forms of an adverb affix in the adverbs of the investigated Bania-Bereziv idiom. Adverbs of the time are analyzed, affixation of adverbs and pronoun basics are observed in our research. Separate group of adverbs in the speech at the border of the Hutsul-Pokuttia region are method adverbs which are in communication with the ancient Ukrainian language because of prepositive and postpositive affixation at -о.

Majority of adverbs of the Bania-Bereziv dialect are derivatives, because they are the result of the word-formation evolution of adverbs in the Slavic languages is

proved in particular the relationship of the creation of adverbs at -e in speech of Bania Bereziv with examples of southwestern dialects is given. At the same time we differentiate new forms of adverbs at -e. The article reflects application of dative of adjectives with preposition по, forms of nouns in dative, locative and accusative in the adverbative formation of the Bania-Bereziv dialect studied.

Key words: *Southwestern dialect, the border of the Hutsul-Pokuttia region, idiom, adverb.*

Статтю подано до редколегії 13.12.2019.